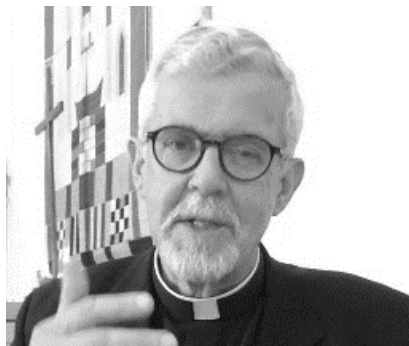

BIBELSTUDIUM inför 2024 mars 3

Domkyrkopastoratet (publiceras på nätet)

/ BJÖRN BÄCKERSTEN

I väntan på Herrens återkomst förkunnar och bekänner vi Kristi död och uppståndelse när vi firar den heliga mässan. Tillsammans gestaltar vi var Kyak, vad Församling, är när vi möts i söndagens högmässa,

Läs mer på respektive hemsida – eller tala med församlingsherden.

Dessa bibelstudier, samt en del andra texter om gudstjänstliv och kyrkopraxis, kommer att finnas tillgängliga över Domkyrkopastoratets hemsida och min Facebook-sida; sök på "Aktiv Liturgi"

3:E SÖNDAGEN I FASTETIDEN

Liturgiskt

Under fastetidens första del (1:a – 3:e sönd.) är temat för texterna inriktade mot Jesu (och vår) kamp mot/med ondskan. Denna söndag har följaktligen temat: "Kämpen mot ondskan".

Passionstiden som följer efter 5:e söndagen i fastan inriktas mer på Jesu lidande och offer.

Oculi som står som underrubrik till söndagsnamnet är ett latinskt ord ur den medeltida Introitus-sången vid ingången till mässan, ur Psalt 25 "Min blick (eller Ögonen mina,) är stadigt fäst på Herren..."¹ Versen ingår i den psaltarpsalm som ingår i vår nutida evangeliebok för denna söndag.

I liturgin UTGÅR alla "Halleluja" och *Gloria* (697) i mässan, fram till påsknatten².

Texter: FÖRSTA årgångens texter.³

Liturgisk färg:

- Violet; vardagarna bär också violett liturgisk färg.

---

¹ 1:a söndagen kallas även *Invocavit*, "Han åkallar mig..." ur Psalt 91.

Likaså har 2:a söndagen en latinsk underrubrik: *Reminiscere*, "Herre kom ihåg din barmhärtighet" ur Psalt 25 Även Fastlagssöndagen under förfastan har en sådan referens: *Esto mihi* till Psaltaren 31, "Var för mig en klippa".

² Jungfru Marie Bebdelsedag är undantagen; den är inte en del av fastans firande utan föregriper nästkommande julfirande (9 månader före födelsen – firas eg 25 mars, men flyttas till lämplig söndag före stilla veckan).

³ För den som på gammalt vis vill följa passionsläsningarna som brukade förekomma vid faste- och passionsandakter under veckan följer vi i år serien från S:t Matteus (även om Psalmboken i slutet av Evangelieboken verkar föreslå annan Evangelieordning så tycks det vara detta som anges på många www-sidor – det var tydligen jag som angav fel förra veckan...).

Första läsningen ur 1 Samuelsboken 17:40-50

David och Goliat. Få berättelser ur Davidsberättelserna är förmodligen mer välkända och apostroferade.

Bakgrunden är, i korta drag, att kung Saul (Israels förste kung, kap 10) avfallit och gjort det som är Gud emot (kap 13 och 28). Och dessutom hade det nu (kap 14-15) kommit i krig med grannfolken.

Herren Gud sänder då sin profet Samuel att söka en ny tronföljare. Och i Bethlehem (!) finns den blivande kungen. David, herde och yngste sonen till Jishaj (eller Isai – som Sv

Psalm 113 omskrivit till Jesse, "...av Jesse rot och stam...") smörjs i kap 16 till Israels nästkommande kung. Han tillträder inte direkt; han blir i avvaktan på detta kallad till hovet (16:14 ff), där han bodde och verkade under vissa perioder, för att ha en lugnande inverkad på kund Sauls allt mer sviktande psyke.

Dagens textavsnitt⁴ bör läsas i sin helhet; hela kap 17 är en fascinerande berättelse om Sauls häpna agerande (v 31 ff, och jfr v 55-58), Davids stora tilltro till Gud, och hans bragd att besegra den jättelike Goliat: Gud och inte Davids styrka eller

vapenmakt besegrar övermakten.

Detta leder vidare till ett mycket komplicerat förhållande till kung Saul (kap 18, 19, 20, 23, 24, 26, mm) som kommer att vara även efter tronskiftet (se 2 Sam 2 m fl).

Psaltarpsalmen 25:12-22

Psalmen är, åtminstone delvis, en så kallad "alfabetisk psalm" där varje vers börjar med en av det hebreiska alfabetets alla bokstäver, i tur och ordning – ett slags annorlunda poetiskt "rimmad" text.

V 1 börjar "Herre jag sätter mitt hopp till dig..." och fortsätter (v 4, 5) "Herre lär mig dina vägar... Led mig i din sanning..." och detta är också temat i den del av psalmen som är dagens växelsång/läsning. Kampen mot ondskan kräver att ha sin blick fästad vid Herren (v 15, den vers som också gett denna söndag sitt latinska namn).

Detta är modellen för kampen mot ondskan också för oss. Och när hjärtats plåga ökar (v 17-20) – liksom insikten om min synd (v 18) – är det, återigen, tilliten till Guds beskydd och nåd som ger hopp och tröst.

---

⁴ Man kan fundera över om kap 17 kommer från en annan bakgrundskälla, eller om berättelsen tidsmässigt "kastats om" eftersom David liksom presenteras som mer eller mindre okänd för läsaren (och obekant för Saul – som ju haft honom i hovet redan innan...)

Episteltext från Efesierbrevet 5:1-9

Till församlingen i Efesos skriver aposteln en rad föreskrifter för hur det nya livet i Kristus skall gestaltas. En "församlingsinstruktion" på det själavårdande (inte administrativa) planet. Avsnittet omfattar egentligen 4:25-5:7. Här pekar S:t Paulus bl a på: lögn, vrede, stöld, pladder, elakhet, skymf, förolämpningar, mm. Sådant hör inte hemma inom den kristna Kyrkan.

Vi kan kanske känna oss främmande inför den här typen av "listor" rörande förhållnings- och levnadsanvisningar. Men faktum är att det finns på fler ställen i brevtexterna (se t ex Kolosserbrevet 3:8-17) – och detta var säkert både rimligt och nödvändigt i fornkyrkans brottning med människohjärtats mörker och benägenhet för synd, såväl som med majoritetssamhällets allt mer lössläppta normer (och visst är det så ännu).

Allt det han räknar upp (otukt, orenhet, själviskhet, kärlekslöshet, sladder...) är i själva verket avgudadyrkan (v. 5:5). Avgudar är alltså inte främmande gudomligheter eller konstiga religionsalternativ i första hand. Nej, enklare (eller svårare) än så: det är allt detta andra vi fyller våra liv med som ställer oss vid sidan av Gud – eller som rent av sätter oss själva *istället* för Gud. Vi vet, vill och avgör hur och med vilka normer vi skall leva – inte Han.

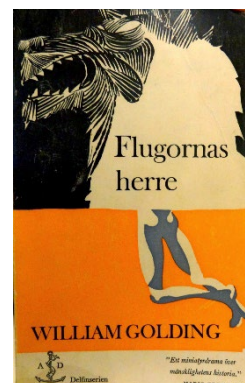
Men detta är alltså inte bara moraliskt/etiskt fel (synd) utan i själva verket att likställa med avgudadyrkan.

Evangelium enligt S:t Lukas 11:14-26

När Jesus liksom blir "för påträngande" slår man bakut. Det blir nästan kusligt. Nu anklagas han för att gå ondskans ärenden – även när han botat en sjuk, en besatt. Så är det ofta i bibelberättelserna (och även idag, i samtalen kring vem Kristus är) att man *inte vill* se och tro, och hittar därför hela tiden nya argument mot Kristus.

Hans härkomst ifrågasätts (jämför Matt 13:55-58). Hans livsföring kritiserar (Matt 11:19). "Gör fler under! (Luk 11:16)", eller "gör färre..." (Mark 5:15-17). Vad än Jesus gör "passar" det inte.

I dagens text blir det ganska "grovt". Han anklagas för att med Beelsebuls hjälp driva ut ondskans makter. Detta namn på en Filisteisk⁵ gudom. Namnet betyder *Flugornas herre* och har inspirerat en känd roman, utg 1954, av nobelpristagaren William Golding.

---

⁵ Filisteen var ett landområde utefter kusten i det heliga landet. Namnet har gett upphov till den moderna namnformen Palestina.

Jesus tar upp tråden och förtydligar den: denna anklagelse är ett påstående om satanism och den grävsta hädelse. Men Jesus "teologiserar" inte utan gör en praktisk anmärkning: onskans makt (om *det* vore Jesu redskap) ger sig inte på sig själv. Nej, här är det Guds goda och läkande makt som övervinner onskan. Istället konstaterar han att detta under är ett tecken på att Guds rike nu är mitt ibland människorna och visar sin befriande makt. Och han uppmanar till positionering: välj sida, välj att samla människor till det nya Gudsriket, att vara "med mig".

Det avslutande avsnittet är nog så viktigt. Magnus Malm⁶ påpekar ofta att onskans makter söker sitt utrymme. Om människan "städar och fejar" efter en erfarenhet av befrielse och inre läkande, så är detta bra, men inte gott nog. Tomrummet inom oss måste fyllas på nytt. Fyllas av Gud och hans ord, sakrament, av bön och vägledning; av Jesus Kristus. Annars fylls tomrummet av något annat: allt självupptaget eller rent av djävulskt runt oss. Onskans andemakter (v 24-26) hälsar med glädje en "tom människa" att flytta in i. Allt möjligt kan fylla vårt tomma inre igen. Inte minst det som kommer att stå Gud emot. Så, fyll ditt tomrum med Gud!

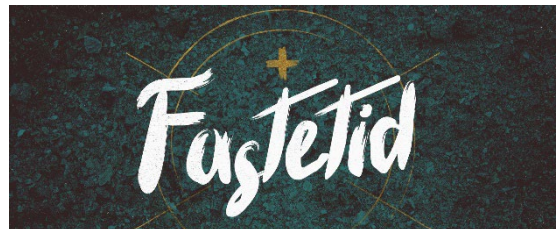
Under den kommande veckan:

Man kan notera följande minnesdagar under den vecka som inleds med söndagen:

Under veckan *firas ganska få minnes- eller helgondagar, och ges inte särskilt stark markering i mässa eller tidegärd.*

Det har till viss del att göra med att man vid senaste kalenderreformen vid Andra Vatikankonciliet (1962-1965) undvek att lägga stora minnesdagar under den del av kyrkoåret som är fastaperioder (under Adventstiden, särskilt sista veckan, och under Fastan, särskilt Passionstiden som börjar den 5:e söndagen).

7/3 Perpetua och Felicitas *visar fram ett gripande martyrium år 203 (... Perpetua hjälper den förtvivlade soldaten att sticka svärdet rätt för att döda henne efter det att vilddjuren på arenan gjort sitt, men inte lyckats döda henne) en viktig och högt aktad berättelse från fornkyrkans martyriologium. Perpetua (i 22-års ålder) var av adlig familj och nyförlöst (tilläts ta sonen med in i fängelset) och Felicitas hennes tjänsteflicka (gravid – barnet föds i fängelset). Båda hade blivit kristna, tagit emot dopet och nu gemensamt med fyra andra ställts inför sina bödlar i Karthago i dagens Tunisien.*

---

⁶ Författare, andlig vägledare.

8/3 Internationella kvinnodagen (instiftad 1910 av den vänsterpolitiska "Andra internationalen" och bekräftad 1977 av FN) firas ju inte som "helgondag", men bör likväl uppmärksammas i bön och förkunnelse.

Samma dag:**8/3 Johannes av Gud** * 1495 i Portugal, +1550 i Spanien. Munk (efter en inledande karriär som militär) och skriftställare. Ägnade sig åt sjukvård. Dog (på sin födelsedag 8/3) i sviterna efter att ha räddat en druckande.

9/3 Francesca Romana *1384 i Rom. +1440 i Rom. Levde (i ett lyckligt [!]) arrangerat äktenskap. Vårdade pestsjuka i sitt hem. Efter makens död grundade hon en gren av Benediktinorden med inriktning att vårda sjuka.